
Ouders & School Samen Blogs

2012 - 2014

In opdracht van het Ministerie van OCW
Uitgevoerd door [Social&Co.](#)

Inhoudsopgave

Ouders, School en Loopbaan Oriëntatie en Begeleiding in het voortgezet onderwijs: een decanenmiddag bij OCW	4
Vaderbetrokkenheid	5
Exclusief Ouderinclusief?	6
Leve het pretpakket	8
Contact met ouder is de normaalste zaak van de wereld	9
Lessen uit Lissabon	10
Doe eens gek, doe iets!	12
Volg het witte konijntje	13
Een lege ouderkamer op de voorschool	14
Ouderbetrokkenheid op het Alfa-college	16
Ouderbetrokkenheid in het MBO	17
Rol en pedagogische betekenis van vaders	18
Ouderbetrokkenheid is een voorwaarde!	19
MR De Tjongerschool	20
Samen voor het kind	21
Samen sterk: ouders en school!	22
Van chillen naar drillen	23
Levensvaardigheden voor ouders en schoolprestaties	25
Mét de student en de schouders eronder	26
Ouderbetrokkenheid op Curaçao	27
Ouderbetrokkenheid	28
Bite your tongue	29
Met zo'n zak geld kan ik ouders ook meer betrekken bij school	30

Lichtjes in de ogen van mijn kinderen	32
Ouderbetrokkenheid	33
Ouders en school met elkaar in gesprek over partnerschap in Den Haag	35
Opvoeden, opgroeien en gezondheid in Friesland	37
Label en Keurmerk Ouderbetrokkenheid	38
Ouderbetrokkenheid, best belangrijk? Het gaat om jou en je kind sukkel!	39

Dinsdag 3 december 2013:

Ouders, School en Loopbaan Oriëntatie en Begeleiding in het voortgezet onderwijs: een decanenmiddag bij OCW

Door: Dorien Stals – directieadviseur/docent-ontwikkelaar aan het Dendron College in Horst

Een zestal decanen en LOB-begeleiders uit het voortgezet onderwijs brainstormden onlangs samen met een viertal medewerkers van OC&W rond het thema ouderbetrokkenheid en Loopbaan Oriëntatie en Begeleiding (LOB). Eén van de gemotiveerde participanten schreef hierover een blog Scholen en ouders hebben hetzelfde belang. Zij willen allemaal dat de leerling terecht komt op een opleiding of arbeidsplek die past, een plek waar talenten ontwikkeld worden en tot volle bloei kunnen komen.

Scholen doen hun best om op allerlei manieren LOB aan te bieden met gevarieerde LOB-activiteiten. Ouders kunnen daar op veel manieren een rol in spelen: bijvoorbeeld als geruststellende aanwezig op de achtergrond, als gezelschap bij het bezoeken van open dagen, als deelnemer aan een speeddate over beroepen of als klankbord voor hun kind over de grote levensvragen: “Wie ben ik, wat kan ik en wat wil ik?” in een reflectiegesprek. Ouders kennen hun kind niet alleen veel langer dan de school, zij kennen het bovendien veel beter. Daardoor kunnen zij bijvoorbeeld na een LOB-activiteit de verbinding maken tussen de ervaringen die het kind met hen deelt en de persoonlijke eigenschappen van hun zoon of dochter. Zij zijn bovendien meestal de eersten bij wie het kind na een dagje stage of een meeloop-dag zijn verhaal kwijt kan. Dat maakt ouders tot onmisbare partners in het keuzeproces van de leerling. Een onderzoek onder scholieren zelf (LAKS) geeft aan dat scholieren in het voortgezet onderwijs ouders als belangrijkste adviseur zien bij het kiezen van hun loopbaan. Dat is reden genoeg om LOB tot een belangrijk thema te maken in de samenwerking tussen ouders en school. Opvoeden is gericht op de toekomst, leren is gericht op de toekomst, LOB gaat over de toekomst. Het is daarbij ook aan te bevelen dat school en ouders van elkaar weten wat hun wederzijdse verwachtingen zijn. Ouders kunnen het niet alleen, maar ook de school kan het niet alleen. We zullen het samen moeten doen.

Bij de brainstormgroep was er van meet af aan die gedeelde visie: ouders horen bij LOB-activiteiten betrokken te worden én ouders willen over het algemeen graag daarbij betrokken worden. Er zijn veel verschillende manieren om die ouderbetrokkenheid in te vullen, te ondersteunen of te vergroten. Daarvoor zijn er in Nederland talloze ‘good practices’ voorhanden, al dan niet geïnitieerd door de vo-raad. Vanuit de opbrengsten van de brainstormgroep en met al het materiaal dat al door de vo-raad ontwikkeld is als basis, kijken we uit om de goede onderwijspraktijken op het gebied van ouders en LOB verder te verspreiden. LOB is een zaak van ons allemaal: leerlingen, ouders, school, bedrijven, instellingen en overheid.

Ouders en LOB? Wordt vervolgd!

Het programmateam van Ouders en School Samen van OCW moedigt de netwerkpraktijken van decanen verder aan zonder voor te schrijven hoe dit moet op school. Want zij gaan op school met ouders aan de slag.

Dinsdag 5 november 2013:

Vaderbetrokkenheid

Door: Robin Kuijpers, leerkracht groep ½ van basisschool De Schakel in Utrecht

Het donkere schoolplein ligt er 's avonds om tien minuten voor half acht nogal verlaten bij. De temperatuur is onder nul en voelt waarschijnlijk nog een stukje kouder voor de meeste bewoners van deze wijk, die van oorsprong een warmer klimaat gewend zijn. Toch sta ik uit te kijken naar vaders die het plein op komen lopen. De eerste vaderbijeenkomst die ik organiseer op basisschool De Schakel heeft de naam 'Denktank' gekregen. De avond dient een serieuze uitstraling te hebben, vaders houden namelijk van een goed gesprek, niet alleen gezellig koffie drinken en kletsen, maar echt meedenken over thema's die van belang zijn. Dus werd deze naam uitgekozen door moeders van de Ouderraad, toen ik hen vroeg om mee te denken over hoe we zoveel mogelijk vaders kunnen bereiken. "Wij sturen onze mannen wel!" Beloofden ze, op voorwaarde dat er ruimte was voor een serieuze discussie. Vooraf had ik uitgebreid geïnventariseerd welke onderwerpen er leven onder vaders, zoals veiligheid op het plein, tweetalig opvoeden en digitale media. De moeders hielden woord, want om vijf minuten over half acht, zitten er zo'n twintig vaders aan een grote tafel, klaar om te beginnen. Terwijl de koffie nog ingeschonken wordt en onze conciërge de laatste vaders warm welkom heet, vertel ik over het programma van de avond. Uit mijn onderzoek naar ouderbetrokkenheid leerde ik dat ouders behoefte hebben aan ruimte voor eigen inbreng. Ons doel is immers samen te werken aan de ontwikkeling van hun kinderen, liefst op basis van gelijkwaardigheid. Gewapend met dit inzicht, geef ik de vaders dus de mogelijkheid om samen het programma te bepalen. Ik vraag ze te kiezen welke onderdelen ze willen bespreken, in welke groepsvorm ze willen werken. De meeste vaders zijn hier echter niet helemaal voor in, "We komen hier naar toe, moe van het werken, en moeten dan nog keuzes maken. Laten we gewoon met z'n allen aan tafel over alle onderwerpen praten." Er volgt instemmend gemompel. Als ik vraag wie het hiermee eens is, gaan alle handen omhoog, dus wordt democratisch besloten om alle gesuggereerde onderwerpen gezamenlijk te bespreken. De discussie verloopt vervolgens open en betrokken: iedereen krijgt de kans om inbreng te geven en men luistert naar elkaar. Soms wordt er geklaagd, een balletje opgegooid richting de school, maar tegelijk zijn er relativerende geluiden van andere vaders. Men zegt dat er meer contact met leerkrachten moet zijn. Leerproblemen en gedragsmoeilijkheden kunnen immers beter aangepakt worden door dit vroegtijdig bij de ouders te melden. Een andere vader geeft een kritische reactie: "Maar wat kunnen we zélf doen om meer contact te hebben? Wanneer kunnen we eigenlijk komen kijken bij onze kinderen in de klas?" Tijdens de volgende bijeenkomst worden deze vragen beantwoord door twee leerkrachten. Op deze manier zal de denktank zich hopelijk ontwikkelen tot een plek waar kritische vragen worden gesteld, maar ook gezamenlijk naar praktische oplossingen wordt gezocht. Het samen aan tafel zitten met andere vaders schept een band. Allemaal mannen met verschillende bezigheden, interesses en afkomst, maar met een gemeenschappelijk doel: bijdragen aan een gezonde opvoeding en ontwikkeling van onze kinderen.

Woensdag 20 oktober 2013:

Exclusief Ouderinclusief?

Door: Thom Koekkoek (vader van dochter (10) en zoon (7))

‘Ouderbetrokkenheid’. Je proeft bijna het zweet waarmee de school van je kind bijna dagelijks probeert om jou als ouder er weer bij te trekken. En toch blijft het iedere dag weer een bevalling om thuis die wereld van school te ontsluiten. Hoort zo iets eigenlijk niet gewoon *automatisch* te gaan?

Wacht even! *Automatisch*? Dat klinkt als *automatiseren*, een magisch werkwoord. Kunnen we hier ook wat mee?

Informatietechnologie verandert immers het onderwijslandschap toch al sterk. Met smartboards hoeft de leerkracht van Nederland niet iedere dag van het bord geveegd te worden. Met digitale volgsystemen – inclusief digitale toetsen, benchmarks en leercurves – kunnen leerkrachten steeds betere onderwijskundige beslissingen nemen. Schoolrapporten worden ook steeds vaker *automatisch* uitgedraaid. En met digitale lespakketten oefenen leerlingen tegenwoordig veel intensiever en speelser dan vroeger en krijgen ze heel direct hun eigen feedback. Ik realiseer me ineens dat het vak van leerkracht best wel nogal innovatief is geworden. Dan hebben we het nog niet eens over de ‘social media’ gehad.

Op onze basisschool zie je – gelukkig – ook veel van die positieve veranderingen terug. Bij ‘De Triangel’ in de Haagse Schilderswijk bijvoorbeeld, kennen we het onderwijsprogramma, kun je alle schoolreisjes op Twitter volgen, wordt je geholpen met het vinden van educatieve websites, hebben we een eigen youtube-kanaal, kun je precies zien wanneer welk huiswerk af moet zijn en zet elke leerling vanaf groep zeven allerlei schoolwerk op zijn eigen USB-stick. Laatst kwamen m’n kinderen zelfs thuis met een nieuwe inlogsite met eigen wachtwoord. Stoer! Ze gingen gelijk met plezier aan de slag. En de juf kon digitaal meekijken en zo voortbouwen op de behaalde resultaten (zie www.bloon.nl).

Maar *automatiseren* we hiermee ook die ‘ouderbetrokkenheid’? Ik weet het niet. Nog steeds worstel ik met de vraag hoe ik mijn ouderlijke rol in het leerproces van mijn kinderen vorm moet geven. Al die boeiende initiatieven lijken dan toch nog een beetje op ‘pleisters en plakband’. Laten we het daarom liever niet meer hebben over ‘ouderbetrokkenheid’, maar laten we de volgende stap zetten naar *echt ouderinclusief onderwijsbeleid*. In Engeland schijnen ze daar heel ver in te gaan en het zelfs in de wet te hebben verankerd. En waartoe kan dat leiden? Check bijvoorbeeld het onderstaande citaat uit een wat ouder Australisch onderzoek. Volgens mij hebben ze het daar over *het echte automatiseren van ouderbetrokkenheid*. So, let’s take that next step!

“Bridging school and home

Learning platforms are important in bridging the gap between school and home. Importantly, learning platforms support research findings which suggest that the level of parental engagement in a child’s education is a key indicator of that child’s performance in future years (Finger & Lee, 2010; Izzo, Weissberg, Kasprow & Fendrich 1999; Overstreet, Devine, Bevans & Efreom, 2005). According to UK research, parental involvement in their child’s education is the single most powerful predictor of achievement at age 16 (Becta,

2009b). By having access to greater up-to-date information, parents are better able to support their child's learning. Parents usually act as co-constructors of knowledge, experts, audiences and assessors. The children are able to continue their learning and share work with their parents. It helps the parents to understand better what the children are doing in school. The children become more interested in the world around them and enjoy having a platform to share their work and show what they can do (Becta, 2007b).”
Uit: 'Connecting People', Department of Education and Early Childhood Development, State Government of Victoria, Australia (December 2010).

Donderdag 17 oktober 2013:

Leve het pretpakket

Door: Wander van Es

Eenmaal aangekomen in het voortgezet onderwijs heb je als kind al veel geleerd over de wereld en over je zelf. Je weet vaak al waar je goed in bent of waar je nog beter in wilt worden.

Je slaat eindeloos een tennisbal tegen een elektriciteitshuisje of je vult het huis met je zelfgemaakte muziek. Niet omdat het moet, maar omdat je er plezier aan beleeft. Elke keer dat je oefent, voel je dat het beter gaat, sneller, preciezer, mooier. Eigenlijk zou je zo ook school moeten (kunnen) gaan. Je kiest dan met je hart en het gevoel dat je in je zelfgekozen vakken steeds vaardiger bent en meer weet.

Je kunt je afvragen of het verstandig is om jezelf in een profiel of vakkenpakket te laten persen omdat anderen met de wijsheid van nu die indeling hebben gemaakt. Om te kunnen functioneren in de maatschappij heb je natuurlijk bepaalde basiskennis en vaardigheden nodig. Wat daarna moet gebeuren is dat je eigen unieke ik kunt ontwikkelen. Je moet daar tenslotte nog een heel werkzaam leven mee verder!

Het heeft niet zoveel zin om eindeloos en tegen je zin te oefenen op vakken waar je geen affiniteit mee hebt; niet in het nu, maar ook niet voor je toekomst. Succesvol zul je er nooit mee worden, plezier zul je er niet aan beleven. Voor wie goed is in wiskunde en slecht in talen is een beta-pakket een pretpakket. Wie graag scheidt en creatief is, zal daar in kunnen excelleren. De sleutelaar die geniet van de geur van motorolie kijkt niet op een uurtje probleem oplossen meer of minder.

Grijp de kans en excelleer in dat waar je volgens jezelf heel goed in kunt worden. Uiteindelijk is daar iedereen bij gebaat; de maatschappij, de school en jijzelf!
Kies het pakket waar jij je goed bij voelt en dat je energie geeft: leve het pretpakket!

Donderdag 10 oktober 2013:

Contact met ouder is de normaalste zaak van de wereld

Door: Rebecca Habets, docente aan de Da Vinci College

In eerste instantie lijkt betrokkenheid van ouders bij het onderwijs op het mbo minder vanzelfsprekend dan op het voortgezet onderwijs. De jong volwassenen op het mbo willen zelfstandig zijn en kunnen het contact vanuit school met hun ouders ervaren als bemoeienis. Het is daarom belangrijk dat je als docent de leerling laat ervaren dat contact met ouders steun kan geven tijdens de opleiding. Als je als docent zelf gelooft dat contact met ouders de normaalste zaak van de wereld is, dan gaan leerlingen op een gegeven moment ook ervaren dat ouders in de school normaal is.

Contact tussen ouders en school komt op verschillende manieren voor. Op het Da Vinci College zijn we van mening dat je op het gebied van ouderparticipatie vooral moet aansluiten bij de natuurlijke momenten die er zijn. We willen tijdens de momenten die er zijn, zoals voorlichting, intake, oudergesprekken, presentaties en uitvoeringen het contact met de ouders benutten en verdiepen.

Het contact met de leerling en zijn/haar ouders begint bij de voorlichting op de vmbo scholen. Naast de informatie over het beroep en de opleiding, willen ouders steeds meer inzicht krijgen in het mbo en in de school. Voor veel ouders is het even wennen op het mbo. Ze komen vaak in een groot gebouw en weten niet precies waar ze terecht gekomen zijn en wat ze kunnen verwachten.

Dit is de reden dat wij, het Da Vinci College, dit jaar voor de eerste keer ouders van het vmbo hebben uitgenodigd voor een lezing over de overstap van het vmbo naar het mbo. Het doel is om de ouders inzicht te geven in het keuze proces van hun kind en hun rol in dit proces. Ook willen we de ouders duidelijk maken dat wij als school kunnen helpen. De reacties van de ouders zijn positief. Zij voelen zich erkend in hun opvoedingstaak. Het maken van een goede studiekeuze is slechts een van de moeilijke vraagstukken die deelnemers en ouders tegen kunnen komen. Er is op school een servicecentrum waar leerlingen en ouders ondersteuning kunnen krijgen. Dit kunnen vraagstukken zijn op het gebied van loopbaan oriëntatie, emotionele en maatschappelijke vraagstukken. Bij dit soort vraagstukken is het van belang om de krachten van school en ouders te bundelen. Om dit te versterken is er een werkgroep bestaande uit docenten en medewerkers en ouders die bezig zijn met een plan om ouderbetrokkenheid binnen onze school te vergroten.

Als docent en trajectbegeleider heb ik ervaren dat je door een goed contact tussen de leerling, ouders en de school veel kunt bereiken. Ik heb gezien dat leerlingen en hun ouders na een goed gesprek elkaar beter begrijpen. Ik heb gezien dat ouders trots zijn op hun zoon of dochter en ik heb gezien dat ze elkaar steun kunnen geven. Dit geeft mij energie.

Donderdag 19 september 2013:

Lessen uit Lissabon

Door: David Kranenburg , Stichting Actief Ouderschap

Vorige week ben ik voor Stichting Actief Ouderschap naar de internationale conferentie ouderbetrokkenheid geweest. De presentaties op de tweejaarlijkse Ernape-conferentie (European Research Network about Parents in Education) werden dit jaar door maar liefst 31 landen verzorgd. Dit waren meer landen dan twee jaar geleden, toen ik deze conferentie ook mocht bezoeken. Drie dagen lang werden de deelnemers ondergedompeld in het thema ouderbetrokkenheid. We hebben overigens, op aandrang van Joyce Epstein, afscheid genomen van het woord "Ouderbetrokkenheid". Het is beter om te spreken over "ouders-school en community partnerschap". Laten we eerlijk zijn; elke ouder wil in het diepst van de ziel betrokken worden. Betrokkenheid zit in de natuur van een ouder. Partnerschap dekt de lading veel beter. Samen optrekken als school met ouders is bij alle ouders een diepgewortelde wens. Het zijn de professionals die hiervoor nog niet klaar zijn. Er valt veel te leren als we kijken naar de activiteiten van scholen over de hele wereld om beter met ouders samen te werken. Ik zal hier de meest opmerkelijke lessen die ik heb opgepikt aanstippen.

Het thema Ouderbetrokkenheid

Ouderbetrokkenheid staat wereldwijd hoog op de agenda. Een onderzoek in Denemarken, Duitsland, Frankrijk en Engeland toont aan dat de focus hierin wel verschilt. Zo blijkt in katholieke gebieden de focus meer op de familie te liggen, in protestante gebieden de focus meer op leraren en in Angelsaksische landen de focus het meest op de ouders te liggen. Overal ter wereld ging ouderbetrokkenheid vroeger meer over gezelligheid en welkom voelen op school. Nu praat iedereen over hogere resultaten met ouders. Dat blijkt veel beter aan te slaan bij de politiek.

De centrale vraag bij deze conferentie was hoe we gezamenlijk het partnerschap kunnen opschalen. Er zijn wereldwijd honderdduizenden scholen. Hoe krijgen we die allemaal om? Als maar enkele scholen meedoen, leidt dit tot vergroting van ongelijkheid, volgens Joyce Epstein.

Veel mooie voorbeelden van pogingen om meer scholen te verleiden tot partnerschap zijn langsgelopen. Ik heb mogen vertellen van onze initiatieven in Almere waar de gemeente met visie en daadkracht leiding geeft aan het stimuleren van de ouderbetrokkenheid door middel van een financiële impuls aan scholen met een ISOP-label. Dergelijke voorbeelden hebben we ook van Chili gehoord. Op de conferentie klonk een roep om gedegen wereldwijd onderzoek naar de effecten van deze vorm van stimulering omdat het gevoel overheerst dat dit zeer effectief is.

Er zijn honderden onderzoeken die bevestigen dat partnerschap met ouders veel positieve effecten hebben. Het staat onomstotelijk vast dat ouderbetrokkenheid noodzakelijk is om kinderen tot optimale ontwikkeling te laten komen. Joyce Epstein maakte de vergelijking met het leesonderwijs. Er is 100 jaar intensief onderzoek naar manieren om te leren lezen, en we hebben de beste manier nog niet ontdekt. Voor partnerschap met ouders hebben we de beste manier ook nog niet te pakken, maar we hebben wel bewezen dat het noodzakelijk is. Het argument dat er nog veel onderzoek gedaan moet worden ontslaat ons dus niet van het oppakken van dit thema op de scholen.

Vaderbetrokkenheid

In het symposium over vaderbetrokkenheid werd ingezoomd op de rollen van vaders en moeder in relatie tot de school. De rollen van vaders veranderen zeer sterk in de wereld. Dit heeft grote gevolgen voor scholen en ouderbetrokkenheid. Neem bijvoorbeeld Afrika. Vaders waren 15 jaar geleden nog vaak de leraar van hun kind. Door de internationale afspraken dat ieder kind recht heeft op onderwijs is deze rol bij de vaders verdwenen. Vaders in Afrika tonen nu hun betrokkenheid door het betalen van schoolgeld dat vaak 25% van hun inkomen beslaat. Vaders hebben wereldwijd meestal de rol als verzorger van basisvoorwaarden, geld en veiligheid. (Secundair niveau betrokkenheid)
Wereldwijd zien we dat vaders met hogere opleidingen drukker banen hebben en minder tijd voor kind. Overigens werden er voorbeelden genoemd van creatieve vaders in India die tijd creëerden met i.C.T.

Een onderzoek uit Canada toont aan dat vaders 2 maal zo veel invloed hebben op het leren en gedrag van dochters maar zelf vinden dat ze 3 maal zo veel invloed hebben op hun zoons. Vaders tonen dus meer betrokkenheid bij hun zoons. Ook vinden vaders huiswerk belangrijker dan moeders.

In Canada en de VS zijn programma's om de ouderbetrokkenheid te stimuleren met zowel vader als moeder tijdens de zwangerschap. Ook zien we dat daar nu steeds vaker verzorgingsverlof wordt opgenomen.

Spaans onderzoek laat zien dat vaders zich zelden aangesproken voelen door algemene uitnodigingen en moeders wel. Persoonlijk uitnodigen dus!
Vaders blijken overal meer betrokken bij spelen, bedtijd en rijden naar sportclubs. Partnerschap met school is in alle landen lastig. Het blijkt veel beter te werken als activiteiten buiten de school plaatsvinden in bijvoorbeeld koffiehuisen (Turkije), oudercafé's (Duitsland), sportkantine's (V.S.) of feesten.

CHINA

Een opmerkelijke presentatie kregen we van een Chinese onderzoeker. In China ziet met het belang van ouderbetrokkenheid en verandert het gedrag van de leraren en scholen. De versterking ouderbetrokkenheid en beslisbevoegdheid van ouders is toegevoegd aan de taak van de leraar in China. Er is een programma waarin ook ouders van lagere sociale status mee kunnen doen. Zij moeten een stem en taak krijgen in de scholen door in te zoomen op mogelijkheden van ouders. Ouders die dat kunnen mogen de lessen beoordelen en de model leraar van het jaar kiezen. Ouders mogen zelfs één dag de baan van de directeur overnemen. Er is georganiseerd dat er elke maandag een ouder de rol van directeur overneemt. We waren sprakeloos na deze presentatie. Wat een cultuurverschillen en wat een ontwikkelingen!

FINLAND

Ook opvallend was de presentatie van de Finse onderzoekers. Zij gaven aan dat meer dan de helft van de kinderen niet graag naar school gaat. Finland staat met het onderwijs hoog in de PISA ranglijst als het gaat om leervakken, maar bieden weinig ruimte voor het uiten van emoties en gevoelens. Ook in Finland komen ouders en school meestal pas bij elkaar als het mis gaat. De Finse onderzoekers pleitten ervoor het kind te betrekken bij het partnerschap om een betere zelfperceptie en meer inzicht in het eigen leren en motivatie te verkrijgen. Het mag duidelijk zijn dat er nog veel meer te vertellen is over deze conferentie.

Maandag 9 september 2013:

Doe eens gek, doe iets!

Door: Wander van Es

Onder het bed zitten wilde beesten en het grindpad ligt bezaaid met schatten. Elke kei is een juweel. Een kleine wereld vol fantasie en prettige spanning die stap voor stap ontdekt wil worden, moet worden. Je ontdekt niet alleen de wereld, je ontdekt jezelf. Dat is minstens zo spannend!

Jezelf ontdekken is de basis waarop je je leven kunt inrichten. Wat kan ik? Wat wil ik? Wie ben ik? Grote filosofen hebben er hun levenswerk van gemaakt en kleine filosoofjes op de basisschool zouden we erbij moeten ondersteunen.

Doen grote mensen dat dan niet? Nou, nee. Zelfs kinderen uit groep 8 in dorpen met veilig verkeer worden over kleine afstanden met de auto naar school gebracht. Kun je in een boom klimmen, er uit 'mieteren' en ontdekken dat je echt niet altijd iets breekt? Nou ja, meestal wel; ik speelde parachutistje en brak mijn been. Ik weet nu wel dat ik geen hoogtevrees heb, toch maar mooi ontdekt. Maar waarom vinden moeders in het park het alleen goed als hun dochter op zo'n suffe wipkip gaat zitten en niet als ze in een boom wil klimmen. Waarom wil het jongetje dat er met zijn vader voetbalt niet keepen? Omdat zijn kleren dan vies worden en dat mag niet!

Laat kinderen zichzelf ontdekken met hun krachten en beperkingen. Dat is niet eng, dat is wijs, dat is nodig. Zo leren ze, soms letterlijk, met vallen en opstaan wat ze kunnen en willen.

Doe als een Taoïst en denk: Wei Wu Wei (handelen door niet handelen). Je helpt een kind soms door niets te doen. Doe eens gek, doe niets!

Woensdag 4 september 2013:

Volg het witte konijntje

Door: Wander van Es

Kinderen worden soms in hun vrije ontwikkeling geremd door hun omgeving. Dat gebeurt en toch kunnen we ze door onze inzet helpen om hun dromen waar te maken. Juf vraagt in de kring: “wat wil je later worden?”, een onstuimig jongetje springt op en roept: “Groot!” Groot, want dan kun je zelf bepalen hoe lang je op je krukje in de kring moet zitten. Groot, want al je helden zijn groot. Groot, want dan word je piloot, bakker of balletdanser. Voor die tijd moet je vooral dromen over wie je bent, wat je kunt en wat je wilt. Net als Alice in Wonderland ren je achter het witte konijntje aan en duikel je in het gekkenhuis van de grotemensen-wereld. Daar begint de ontdekkingsreis naar de gedroomde toekomst waarbij grote mensen je de kans geven om fouten te maken. De kans om buiten de eigen familie, de school en de wijk te kijken. Te ontdekken hoe groot de wereld is en hoe onmetelijk veel dingen je leuk kan vinden. Grote mensen die willen vergeten wat je niet kunt en samen met jou ontdekken wat je allemaal wel kunt en zou kunnen. Die weten dat je een kind kunt helpen als je invulling geeft aan een aantal basisbehoeften: bied perspectief en structuur, geef aandacht, zorg voor uitdaging en help om een echt individu te worden. Blijf vooral heel lang mee dromen en kijk naar de wereld door de ogen van een kind. Toon lef en volg het witte konijntje!

Woensdag 21 augustus 2013:

Een lege ouderkamer op de voorschool

Door: Karin Hoogeveen, Sardes

Het lukt een VVE-locatie in Amsterdam maar niet om ouders op school te krijgen. Er is van alles geprobeerd, maar die ouderkamer blijft leeg. Het lijkt wel alsof ouders geen enkele interesse hebben in wat er op de voorschool gebeurt. Dat is jammer, ook voor Rita, de oudercontactmedewerker, die van alles organiseert om ouders in de ouderkamer te krijgen. Om hier verandering in aan te brengen, besluit de locatiemanager om haar licht elders op te steken. Heleen Versteegen en ik gaan met ze aan de gang.

In een eerste gesprek komen we erachter dat het niet zo treurig gesteld is met de ouderbetrokkenheid als het lijkt. Wat blijkt? Ouders gaan wel mee naar de kinderboerderij, ze maken hapjes als er wat te vieren valt en ook zijn zij af en toe op de groep aanwezig. De locatiemanager vindt het een opluchting te horen dat het er helemaal niet om gaat dat die ouderkamer vol zit. Niet de activiteiten zijn het uitgangspunt, maar datgene wat je ermee wilt bereiken.

Wat willen we eigenlijk met ouders op de voorschool? We weten dat ouders de belangrijkste partij zijn als het gaat om de ontwikkeling van kinderen. Alle ouders willen het beste voor hun kind en het zou mooi zijn als ouders en de voorschool daar samen in optrekken. Soms willen ouders van deskundigen horen wat zij het beste kunnen doen. De voorschool kan ouders dan inspireren om ontwikkelingsgerichte activiteiten met hun kinderen te doen. Daarbij is een belangrijke rol weggelegd voor Rita, want zij kent de ouders, komt zelf ook uit de wijk en zij is wel de laatste die ouders het gevoel wil geven dat ze tekort schieten. Ze vertelt me dat ze gemakkelijk contact legt en dat ze eigenlijk nooit problemen heeft met mensen. Ik heb geen enkele moeite dat van haar aan te nemen, want ik zie iemand met hart voor kinderen en ouders. Rita vertelt vol enthousiasme dat zij met enkele ouders aan het mozaïeken is geslagen en laat het tastbare resultaat zien, kleurige planken die uiteindelijk het naambord van de school moeten gaan vormen. Ik ben ook benieuwd naar het resultaat van de gesprekken die tijdens het mozaïeken plaatsvonden. Ging dat over de kinderen? Wat zijn de onderwerpen die de ouders bezighouden? Voelt Rita zich competent om adviezen te geven als ouders haar iets vragen over de opvoeding van hun kinderen? Samen met Rita, met de locatiemanager, de VVE-coördinator en de directeur van de school maken we plannen om ook met andere ouders in gesprek te komen. Gesprekken voeren op het schoolplein is een suggestie, koffie schenken in de ouderkamer tijdens de tien-minutengesprekken een ander idee. Ik geef aan dat het misschien handig is een foto van Rita op de website van de school te zetten, zodat ouders haar gezicht kennen.

Bij het volgende gesprek, anderhalve maand later, tref ik een opgetogen Rita. Ze vond het best eng allemaal, vooral de spontane gesprekken met ouders, maar het ging heel goed. Inmiddels heeft ze nog veel meer ideeën. Ze gaat van alles uitproberen en lijkt haar terughoudendheid steeds meer kwijt te raken.

Vorige week was ik er weer om terug te kijken op het afgelopen half jaar. Na het overleg, nadat de anderen weg waren, vertrouwt Rita me toe dat ze weer helemaal zin in haar werk heeft en er met goede moed tegenaan gaat.

Met een grote grijns op mijn gezicht reis ik terug naar Utrecht. We kunnen mooie nota's schrijven en stappenplannen bedenken, maar uiteindelijk hebben we mensen als Rita nodig om het echt in praktijk te brengen en samen met ouders kinderen een mooie toekomst te geven.

Donderdag 27 juni 2013:

Ouderbetrokkenheid op het Alfa-college

Door: Jeanette van Ommen, Opleidingsmanager

Het Alfa-college Hoogeveen heeft met studenten, ouders en docenten tijdens een tweede bijeenkomst onder leiding van Cedin het actieplan ouderbetrokkenheid ingevuld. Alle betrokkenen zijn er van overtuigd elkaar nodig te hebben. Door een optimale samenwerking school en ouders willen we een win-win situatie bereiken.

Opvallend is dat we veel activiteiten al doen, maar het vooral anders kunnen doen. Anders betekent dan dat we in het mbo veel meer de studenten een rol en taak kunnen geven tijdens de activiteiten waarbij de ouders betrokken zijn. Hiermee verandert de rol van de docent tijdens de ouderavonden en ook de ouderspreekavonden. Docenten ondersteunen de studenten bij de voorbereiding. Tijdens de diverse bijeenkomsten staat de student centraal en streven we naar wederzijds begrip. Bijeenkomsten en gesprekken worden ingevuld vanuit de driehoek student – ouder – school.

Een rode draad binnen ouderbetrokkenheid is de informatie en communicatie. Studenten, ouders en docenten hebben de ontwikkelingsgebieden rondom deze thema's uitgewerkt en komen met leuke en praktische ideeën. Een daarvan is een speciale studiegids voor ouders. Spontaan hebben de ouders en studenten aangeboden als klankbord te willen fungeren.

Voor het Alfa-college Hoogeveen zijn de twee bijeenkomsten het beginpunt ouderbetrokkenheid verder uit te werken en invulling te geven aan het uitvoeringsplan ouderbetrokkenheid.

We hebben de bijeenkomst afgesloten en zijn allen overtuigd van een win-win wanneer we hier verder invulling aan geven: contact tussen jongere en ouder, schoolprestaties worden beter en de kwaliteit van het onderwijs gaat omhoog.

Deze waardevolle bijeenkomsten willen we in het volgende schooljaar een vervolg geven.

Donderdag 18 juni 2013:

Ouderbetrokkenheid in het MBO

Door: Jan Groen (decaan MBO)

Mbo-jongeren hebben graag de regie in handen m.b.t. hun schoolloopbaan. Betrokkenheid van o.a. een ouder is echter onontbeerlijk. Het Alfa-college in Hoogeveen geeft graag gehoor aan de oproep van ouders. 'School, geef ons handvatten om ons kind te stimuleren'.

Zowel studenten als ook ouders en docenten van het Alfa-college in Hoogeveen zijn overtuigd van het feit dat ze elkaar hard nodig hebben en elkaar kunnen versterken. Verrassend!

De aanzet tot het organiseren van ouderbetrokkenheid in Hoogeveen is een beleidsnotitie waarin helder en duidelijk uiteengezet wordt dat het Alfa-college samen wil optrekken met ouders om het talent van de jongeren te laten groeien zodat zij straks als persoon en als vakman voorbereid zijn op de samenleving.

De kernwaarden verbinden, vertrouwen en authenticiteit geven we op deze manier invulling in de relatie met de jongeren en hun ouders.

De doelen die studenten, ouders en school nastreven: de jongere is beter in staat keuzes te maken tijdens de schoolloopbaan, minder verzuim, minder schooluitval, verhoging van de rendementen en een succesvolle schoolloopbaan. Maar, wanneer en hoe kunnen ouders hun rol oppakken en wanneer kan school hierbij helpen?

We laten ons hierbij inspireren door het onderzoek van Mariette Lusse die een zestal succesfactoren beschrijft voor het vergroten van betrokkenheid van ouders bij de schoolloopbaan van hun jongere.

Onze subsidieaanvraag voor het actieplan 'Ouderbetrokkenheid in het mbo' is gehonoreerd. De provincie Drenthe ondersteunt het Alfa-college met een subsidie, waardoor we ook in staat worden gesteld gebruik te maken van externe deskundigheid. Onder leiding van Expertisepunt Ouderbetrokkenheid Cedin komen sinds mei elke zes weken, 3 studenten, 6 ouders, enkele docenten en 3 opleidingsmanagers bijeen om te praten over allerlei activiteiten die kunnen leiden tot verbetering van de ouderbetrokkenheid.

Enkele succesfactoren uit de eerste sessie zullen binnenkort worden uitgewerkt in een actieplan. We noemen daarin o.a. spreekavonden waarin grotendeels de studenten de regie voeren, thema-informatieavonden en het mogelijk maken van laagdrempelige contacten.

Woensdag 12 juni 2013:

Rol en pedagogische betekenis van vaders

Door: Em. Prof. dr. Louis Tavecchio (Pedagogiek, UvA)

Steeds meer onderzoeksresultaten ondersteunen de belangrijke rol die vaders spelen in de ontwikkeling van hun kinderen. Daaruit komt naar voren dat moeders van kinderen met actief bij de opvoeding betrokken vaders (veel) minder gedragsproblemen van hun kinderen rapporteren en dat vaders een unieke bijdrage leveren aan de schoolprestaties en het gevoel van 'academische' competentie van hun kinderen. Ondersteuning door vaders, vergeleken met moeders, blijkt erg belangrijk te zijn – en dat geldt voor zonen en dochters – als het gaat om het nemen van *sociale initiatieven*. Met andere woorden, adolescenten die zich door hun vader gesteund voelen, zijn beter in staat om zich in maatschappelijke contexten buiten het gezin sociaal te gedragen en daar op niveau te presteren. Een opmerkelijk feit in meer recent wetenschappelijk onderzoek is de aandacht voor de rol en betekenis van vaders voor het hechtingsproces, ook gedurende de allereerste levensjaren van het kind (zie o.a. Grossmann *et al.*, 2002; Bretherton, 2010). Uit het longitudinale onderzoek van Grossmann c.s. blijkt duidelijk dat de totstandkoming van een goede gehechtheidrelatie tussen vader en kind ook op lange termijn van grote waarde is voor een voorspoedige ontwikkeling (hun onderzoek reikte tot ver in de puberteit).

Maar als de vader ontbreekt kan dat leiden tot problemen, ook op latere leeftijd: vaderloos opgegroeide tieners en (jong)volwassenen gebruiken vaker drugs, vertonen vaker riskant seksueel gedrag en psychische problemen, ze zijn vaker werkloos, crimineel of in detentie en lopen een grotere kans vroegtijdig te overlijden. Met andere woorden, in veel onderzoek komt vaderloosheid in de (vroeg) jeugd als een zeer belangrijke verklarende factor naar voren, ook *na correctie* voor armoede en allochtone afkomst.

De aanwezigheid en het gedrag van vaders zijn dus van grote invloed op de sociale ontwikkeling en het gedrag van kinderen en het is niet alleen achterhaald, maar ook moeilijk te verdedigen dat de overgrote meerderheid van de preventie- en interventiestrategieën nog altijd zo eenzijdig op moeders gericht blijft. Dat doet absoluut geen recht aan het gedeeltelijk onaangesproken potentieel van mannelijke opvoeders. Er wordt helaas nog steeds veel te weinig gebruik gemaakt van de pedagogische capaciteiten van mannen. Het is dan ook van groot belang – en hoog tijd – om de *rol van vaders als primaire opvoeder* te (h)erkennen en te stimuleren. Om dat doel te bereiken is het *structureel en actief betrekken* van vaders bij oudercursussen en andere vormen van opvoedings- en gezinsondersteuning een noodzakelijke en essentiële stap.

Vrijdag 26 april 2013:

Ouderbetrokkenheid is een voorwaarde!

Door: Lienke van Dijk, Coördinator Ontwikkeling en Innovatie, LOVK

Het samenwerken met ouders is voor de LOVK een vanzelfsprekendheid, een voorwaarde zelfs om het onderwijs goed vorm te kunnen geven.

Wie zijn wij?

Wij zijn de LOVK: Landelijk Onderwijs aan Varende Kinderen.

We verzorgen het onderwijs aan kinderen van binnenvaartschippers.

Gewone kinderen, in een bijzondere leefomstandigheid: het schip.

Vanaf 3 jaar ontvangen de kinderen bij ons onderwijs, tot aan het jaar waarin zij 7 jaar worden. Daarna gaan de kinderen meestal naar een schippersinternaat en naar de reguliere basisscholen.

Al onze kinderen krijgen een mentor van de LOVK. Samen met de mentor (dit zijn allemaal gediplomeerde leerkrachten *ba*) werken de ouders aan het onderwijs. De kinderen krijgen les aan boord als ze aan het varen zijn, en les op de ligplaatschool (of een gastschool) als ze niet varen.

De mentor, de ouders en de leerkrachten van de ligplaatscholen vormen een hechte eenheid om het onderwijs optimaal en op maat vorm te geven.

En juist die samenwerking met de ouders geeft een goed resultaat.

De hechte eenheid tussen de ouders, mentor en ligplaatschool-leerkrachten zorgt voor een optimaal afgestemd onderwijsaanbod.

Onze ouders zijn echt educatieve partners. Omdat wij onze ouders zo intensief betrekken en met hen samenwerken, zijn we op zoek gegaan naar een observatie- en registratiesysteem dat de mogelijkheid biedt aan alle betrokkenen om input te leveren. Na gesprekken met Bazalt over de web-based versie van KIJK! heeft Bazalt speciaal voor de LOVK een aanpassing gemaakt in het systeem.

Online kunnen de mentor, de ouders en de ligplaatschool-leerkrachten de observaties in KIJK! zetten. Hierbij is precies te zien waar de observatie vandaan komt: van de ouders, de leerkrachten of de mentor.

De mentor is altijd eindverantwoordelijk voor de begeleiding van het onderwijs aan het kind. Op basis van de diverse observaties maakt de mentor de periodieke registraties voor het kind.

Het is prachtig om de kennis en de input van ouders zo serieus te kunnen nemen. Ouders weten ontzettend veel van hun kind. En juist doordat ze zo serieus genomen worden geeft dit weer extra betrokkenheid van ouders. Ze zien waar hun kind qua ontwikkeling zit. Waar het zou moeten zitten. Waar het nog een duwtje in de rug nodig heeft, of waar het juist wat extra uitdaging kan gebruiken omdat het al wat verder is. En juist dat motiveert de ouders weer om zich in te zetten voor hun eigen kind.

Ouderbetrokkenheid is voor ons geen opgelegd onderwerp. We kunnen en willen niet zonder. Ouderbetrokkenheid is vanzelfsprekend. Onze kinderen varen er wel bij!

Dinsdag 16 april 2013:

MR De Tjongerschool

Door: Durk Veltman Voorzitter, MR de Tjongerschool

Afgelopen woensdagavond heeft de MR van De Tjongerschool (Mildam, Friesland) een zogenaamde verkennende avond georganiseerd over het thema 'continurooster'. Daarmee geeft de MR een invulling aan haar wens om een meer pro-actievere rol te gaan vervullen. Tot dusver is de rol van de MR namelijk veelal reactief geweest en is het initiatiefrecht van een MR nooit actueel geweest. Maar wij vonden dat de tijd er nu rijp voor was en hebben daarom het voortouw genomen.

Na een rumoerige periode binnen de Tjongerschool is de rust nu wedergekeerd en wordt het weer tijd om 'vooruit te denken'. En in het kader van 'vooruit' past ook zeker een discussie over 'veranderende schooltijden'. De maatschappij verandert en wij zien dat de behoefte aan een andere invulling van lestijden steeds nadrukkelijker gaat spelen bij ouders, maar ook bij leerkrachten.

Om een breed draagvlak te creëren en er zeker van te zijn dat het aantal tegenstanders niet groter zal zijn dan het aantal voorstanders, hebben wij gekozen voor een verkennende avond. Tijdens deze avond heeft de MR samen met de ouderraad, het voltallige team, de directrice en de overblijfmoeders van de TSO gediscussieerd over de voor- en nadelen van een continurooster. Dit deden we door aan de hand van een viertal stellingen (voor- en nadelen voor team/onderwijs en voor- en nadelen voor kind/ouders) roulerend in groepen zoveel mogelijk meningen te ventileren en op te schrijven. Na een korte pauze hebben we alle meningen plenair gedeeld, waarop een ieder gevraagd werd om de voor hem of haar twee meest zwaarwegende punten te kenmerken via stickertjes. Uit deze stickeractie bleek uiteindelijk dat de voorstanders duidelijk de overhand hadden boven de tegenstanders (2/3 van de stickers hingen bij de voordelen).

Aan de hand van deze uitkomst hebben we nu besloten om een werkgroep in het leven te roepen die dit onderwerp nader gaat onderzoeken, voorbereiden en uitwerken. Daarbij valt te denken aan een ouderavond en/of een ouderenquête waarbij het uiteindelijke doel, uiteraard bij voldoende draagkracht, is om in het schooljaar 2014/2015 over te gaan tot een continurooster.

Het was fijn om na een jaar vol problemen, weer een positieve avond te kunnen organiseren, waarbij de neuzen weer in de goede richting staan en we weer gaan werken aan een gezonde toekomst van De Tjongerschool. Dit geeft weer positieve energie aan een MR!

Dinsdag 9 april 2013:

Samen voor het kind

Door: Helen J. van den Berg, Voorzitter CNV Onderwijs

Een kind heeft behoefte aan heldere regels en het consequent handhaven daarvan. Het is van groot belang dat ouders en school op een lijn zitten en elkaar ondersteunen. Zowel als het gaat om de leerprestaties van een kind als wanneer het gaat om het gedrag van het kind.

Ik vind dus dat ouders en school samen moeten optrekken en vooral de dialoog met elkaar aangaan. Daar waar dat plaatsvindt levert het een belangrijke bijdrage aan een plezierig leerklimaat. Ook ouders vinden het fijn als er regels zijn op school, er orde heerst in de klas en hun kind tot optimale leerprestaties komt. Maar daar spelen zij zelf een grote rol in.

En daar gaat het regelmatig mis. Kinderen negeren de leraar of blijven juist eindeloos discussiëren tot het bloed onder de nagels vandaan komt of stroomt. Ouders komen vervolgens verhaal halen op school en dreigen steeds vaker met een claim of zelfs met een advocaat. Van onze mensen in de school hoor ik dat ouders heel erg druk zijn. Daardoor verloopt het contact zo gehaast dat alles tijdens een tien minuten gesprek besproken moet worden. De school wordt verantwoordelijk gehouden voor het welzijn van hun prinsjes en prinsesjes. Heeft een van de royalty's het niet naar de zin dan moet school dat veranderen. Daardoor voelen leraren zich niet gesteund door de ouders, maar ervaren juist dat ouders en school tegenover elkaar komen te staan.

Leraren hebben te maken met mondige kinderen en jongeren, dat is iets van alle tijden en het maakt het vak juist interessant. Er zijn situaties dat een leraar getest wordt en 25 koppies in spanning zitten te kijken wat er gaat gebeuren. Loopt het gezag van de leraar een deuk op, of ontstaat er meer respect? Is er sprake van een mindere dag of wordt een opmerking verkeerd opgevat? Het zijn kwetsbare momenten voor de onderwijsprofessionals, waar zij in 99 van de 100 situaties uitstekend mee omgaan. Ouders kunnen de afweging maken om verhaal te gaan halen bij een leraar. Zij vergeten echter de rol die zij zelf kunnen spelen in de leer- en gedragsontwikkeling van hun kind. Niet vragen wat de school voor mijn kind kan betekenen, maar wat kan ik bijdragen aan een betere leerontwikkeling van mijn kind. Kan ik helpen door thuis voor te lezen of te helpen bij het maken van huiswerk? Steun ik de school als mijn kind zich misdraagt en vraag ik rustig aan de leraar wat er is voorgevallen bij een incident? En spreek ik mijn kind aan op dat gedrag?

Uitgangspunt is dat ouders en onderwijspersoneel zich samen verantwoordelijk voelen voor de ontwikkeling van het kind. Dat gaat niet altijd vanzelf. CNV Onderwijs wil daarom dat scholen actief met de ouders bespreken wat de spelregels zijn en hoe je kunt samenwerken zodat het kind het beste tot zijn recht komt. Respectvol met elkaar omgaan in een school en het onderkennen van een gezamenlijke verantwoordelijkheid zal dan bevorderlijk zijn voor de schoolprestaties van het kind. En daar gaat het uiteindelijk om.

Donderdag 14 maart 2013:

Samen sterk: ouders en school!

Door: Noëlle Pameijer, school/kinderpsycholoog

Ouderbetrokkenheid staat geheel terecht volop in de belangstelling. Want zodra ouders en school goed samenwerken, nemen zowel het welbevinden als de leerprestaties van kinderen toe. Ouders zijn bovendien tevredener over de school en het werkplezier van leraren neemt toe. Dat is nogal wat! Daarom organiseerde Balans Rijnland vorige week (7 maart 2013) een avond over de samenwerking ouders en school, met het kind centraal. Het was een bijzondere avond met een kleine honderd ouders en leerkrachten, zo ongeveer 50-50. Het thema leeft dus bij allebei even sterk en er werd goed naar elkaar geluisterd. In die zin was het een positieve avond die tot optimisme stemt wat de toekomst betreft.

Theorie, korte opdrachten, vragen en discussie wisselden elkaar af. Het ging vooral om constructief communiceren: hoe bereid je een gesprek voor?; wat zeg je; wat vraag je? Tien aandachtspunten, ontleend aan 'handelingsgericht werken', boden houvast, zowel voor ouders als voor leraren. Uit de zaal kwamen voorbeelden van constructieve samenwerkingen, maar ook van situaties die voor verbetering vatbaar waren. De teneur van de avond was duidelijk: het moet van twee kanten komen, van school en van ouders. Het belang van het waarderen van elkaars inzet kwam ook aan bod: ouders en leraren, ze hebben – net als gewone mensen – zo nu en dan een compliment nodig! Spreek (of mail) elkaar dus niet alleen als er problemen zijn, maar zie, hoor en benoem ook eens wat goed gaat! Verder is stil gestaan bij de manier waarop kinderen zijn te betrekken bij de samenwerking school – ouders: hoe benutten we hun eigen oplossingen? In het basisonderwijs is dit natuurlijk weer anders dan in het voortgezet onderwijs.

Het Ouderplatform Gooi e.o. heeft voor de pauze kort verteld over de oudercursussen die zij hebben ontwikkeld. In de pauze was het boek "Samen Sterk: Ouders en School!" met korting te verkrijgen, hier was veel belangstelling voor. Al met al een leuke en geslaagde avond die voorbij vloog.

Dinsdag 26 februari 2013:

Van chillen naar drillen

Door: Yvonne van Sark is directielid bij YoungWorks, bureau voor jongerencommunicatie

In mijn werk voer ik bijna dagelijks gesprekken met ouders, maar ook met leraren en werkgevers over de vraag hoe ze jongeren beter kunnen motiveren. 'Hoe ga ik om met leerlingen die tevreden zijn met die zes?' 'Hoe krijg ik mijn kind van de bank af?' 'Hoe creëer ik pro-activiteit bij mijn jonge werknemers?'

Vragen die in schril contrast lijken te staan met overheidsbeleid om de onderwijsprestaties te verbeteren en onze kenniseconomie een boost te geven. Natuurlijk is het belangrijk voor de BV Nederland als jongeren het allerbeste uit zichzelf halen, maar ook voor henzelf is dat essentieel. Hoe nemen we leerlingen hierin goed mee?

In Nederland denken we onbewust nogal statisch over talent. We zeggen bijvoorbeeld al snel 'je kan het of je kan het niet' of 'je moet het in je hebben'. Maar talent is niet statisch, het gaat over leerpotentie. Het is kortom de vraag wat je met die potentie dóet.

Voor ons boek over uitblinken, 'Over de top', gingen wij praten met jongeren die op jonge leeftijd in iets uitblinken; van voetballen, gamen, goochelen tot wiskunde. Deze interviews hadden een rode draad. Bij allen werd op een gegeven moment duidelijk dat zij een bijzondere aanleg hadden, dat ze zich iets makkelijk en snel eigen maakten. Allemaal hadden ze veel lol in wat ze deden en kregen ze veel steun van hun omgeving. Maar vooral viel op hoeveel ze hadden getraind: maanden, jaren aaneen. Het was werkelijk niemand komen aanwaaien.

Het is ook simpel te verklaren: Alles wat je vaker doet, ga je beter beheersen. Elke keer dat je iets oefent, vormen zich nieuwe verbindingen in je brein. En iedereen die doelgericht bezig is om de lat steeds ietsje hoger te leggen, en daarbij goed reflecteert op het leerproces, kan ver komen. Dat geldt temeer voor jongeren, wiens brein nog plastischer, veranderlijker, is dan dat van volwassenen. Ze maken sneller sprongen vooruit. Willen we jongeren stimuleren tot betere schoolprestaties, dan is het cruciaal dat we ze dat vertellen. Ze stimuleren in het zetten van stappen vooruit, groot en klein.

What's in it for me?

Maar stel dat je dit verhaal vertelt aan pakweg een Havo 2-leerling. Zie je ze al kijken? Waarom zou ik ergens zo hard voor oefenen? En waarin? Je moet wel echt gemotiveerd zijn om jezelf steeds te willen verbeteren. Dat lijkt haaks te staan op de huidige jongerencultuur, waarin we tegen jongeren eerder zeggen dat je jeugd 'de tijd van je leven' is, kortom genieten! Het staat ook haaks op de talentenshows op TV die de illusie geven dat je zomaar uit het niets ontdekt kan worden.

We weten dat jongeren nog niet zo ver vooruitdenken en dat hun puberbrein zich meer laat leiden door beloningen, emoties in het *hier en nu*. Daar zit een frictie. Veel jongeren weten nog helemaal nog niet wat ze willen, wat ze kunnen (en wat ze kunnen willen). Op de middelbare school niet, maar ook binnen hun vervolgopleidingen is die dieperliggende drive soms nog ver te zoeken.

Wij merken in gesprekken met jongeren hoe belangrijk ouders hier kunnen zijn. Door te stimuleren, uit te dagen, door te geloven dat je kind veel kan bereiken. Door je kind te ondersteunen als hij of zij het eng vindt om de kop boven het maaiveld uit te steken. Het Trouw Opvoedonderzoek liet onlangs zien dat ouders 'ijverig' geen belangrijke eigenschap vinden. We vinden het belangrijker dat kinderen eerlijk zijn, verantwoordelijk, rechtvaardig, rekening houden met anderen. Mooie belangrijke deugden, tuurlijk, maar toch vind ik het jammer dat ijverigheid zo naar de achtergrond zakt. Want zonder nu als een tijgermoeder alleen maar te willen drillen; ik denk wel regelmatig dat het in Nederland wat minder mag draaien om gezellig chillen.

Op elk niveau

Vergrijzing, internationale concurrentie, overheidsschulden; veel duidt erop dat jongeren het niet meer – zoals sinds de Tweede Wereldoorlog het geval was – automatisch beter gaan krijgen dan hun ouders. Daarom (en om veel meer redenen) vind ik het belangrijk dat we jongeren meer uitdagen het beste uit zichzelf te halen.

Internationale onderzoeken laten zien dat we in Nederland vooral bij de beste leerlingen potentie laten liggen. Maar het draait om meer; het gaat er niet om dat enkele leerlingen uitblinken, maar om het besef dat elke leerling, op elk niveau, ergens heel goed in kan worden. We willen toch ook excellente kappers, loodgieters en bakkers? Op elk gebied moet en kun je die 'vliegueren' maken.

Dinsdag 29 januari 2013:

Levensvaardigheden voor ouders en schoolprestaties

Door: Carolien Gravesteijn, Lector Ouderschap & Ouderbegeleiding, Hogeschool Leiden

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat het betrekken van ouders bij school de talenten van kinderen en jongeren optimaliseert. Kinderen halen bijvoorbeeld betere cijfers, er is minder schooluitval en kinderen vertonen meer sociaal gedrag. Deze effecten blijken vooral te maken te hebben met de betrokkenheid van ouders *thuis*. Dit roept de vraag op wat dit betekent voor de ouderlijke werkvloer. Verschillende auteurs komen tot de conclusie dat ouders hun kinderen op de volgende manier zouden moeten stimuleren: het bieden van een veilige en stabiele omgeving, het stimuleren van de intellectuele ontwikkeling, discussies voeren, het belang van onderwijs uitdragen, hoge verwachtingen van kinderen koesteren, kinderen vertrouwen geven, goede communicatie, betrokkenheid tonen bij het schoolse leven, kinderen laten weten dat school belangrijk is en het controleren van huiswerk.

Deze onderwijsondersteuning door ouders vraagt veel van hen en betekent aandacht voor hun deskundigheid en kwetsbaarheid. In de literatuur is hier echter weinig aandacht voor. De aandacht is vooral schoolgericht en weinig oudergericht. Zo is er weinig aandacht voor vragen zoals: Wat vraagt onderwijsondersteuning van ouders (met verschillende achtergronden)? Hoe beleven ouders het? Wat zijn de effecten op ouders? Wat voor ondersteuning hebben ouders nodig?

Levensvaardigheden voor ouders ondersteunt ouders in hun ouderschap en bij het opvoeden. Dit programma, dat nog in ontwikkeling is, sluit aan bij het programma Skills4Life dat de cognitieve, sociale, emotionele en morele ontwikkeling van jongeren stimuleert. *Levensvaardigheden voor Ouders* wordt samen met ouders ontwikkeld. Het is bestemd voor ouders met kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar. In het programma krijgen ouders handvatten aangereikt voor het omgaan met moeilijke opvoed- en ouderschapssituaties door gebruik te maken van de opvoedingsmethoden stimuleren, negeren, structureren en communiceren. De situaties hebben ouders zelf benoemd. De opvoedingsmethoden, zo blijkt uit onderzoek, zijn effectief en cultuuronafhankelijk. Ook kunnen deze methoden ingezet worden voor de invulling van onderwijsbetrokkenheid van ouders thuis.

Om deze methoden toe te passen zijn vaardigheden nodig. In het programma worden de benodigde vaardigheden beschreven en ook de manier waarop deze vaardigheden bij ouders en kinderen gestimuleerd kunnen worden. Belangrijke *opvoedingsvaardigheden* zijn bijvoorbeeld: het accuraat waarnemen van emoties van kinderen; het inlevend luisteren naar kinderen en het helpen van kinderen bij het vinden van effectieve manieren om een probleem op te lossen. Belangrijke *ouderschapsvaardigheden* zijn bijvoorbeeld: zelfredzaamheid, plannen, organiseren, relatievaardigheden, adequaat omgaan met eigen emoties en de emoties van de partner.

Het programma gaat uit van de theorie dat gedachten van ouders en kinderen van invloed zijn op hun gevoelens en gedrag. Ouders krijgen inzicht in wat veelvoorkomende (on)handige 'ouder' gedachten zijn, hoe zij deze kunnen beïnvloeden en kunnen omzetten in positief gedrag.

Vrijdag 18 januari 2013:

Mét de student en de schouders eronder

Door: Martijn van Westen, derdejaars student Marnix Academie

Als student van de Marnix Academie heb ik afgelopen maandag mogen meepraten over het thema 'ouderbetrokkenheid'. Naast de ruimte die daarvoor was in de verschillende masterclasses, was ik uitgenodigd om mee te praten tijdens een lunch met de staatssecretaris.

Het was maandag voelbaar hoe een belangstellende zaal gedurende de dag veranderde in een groep ambassadeurs die, zo werd gegrapt, morgen aan de slag gingen. Ieder op zijn eigen plek binnen, of zelfs buiten, het onderwijs.

Helaas was ik één van de weinige studenten onder u, en ten behoeve van de kwaliteit van de toekomstige leerkracht, zou daar een volgende keer verandering in moeten komen. Uit recent onderzoek van de Marnix Academie en CPS is gebleken dat maar een heel klein deel van de studenten aanwezig is bij oudergesprekken, informatieavonden en huisbezoeken. De eerste oudergesprekken vinden voor velen dus pas na de benoeming als leerkracht plaats. Oefening en feedback daarop ontbreken om die reden. Het zou gewoonte moeten zijn dat de scholen waar de studenten stagelopen hen motiveren om formeel contact te leggen met ouders. In plaats daarvan wordt de student ten onrechte in bescherming genomen, en daarmee eigenlijk ondergewaardeerd. Op de Marnix Academie wordt hier op dit moment aan gewerkt en zet men 'de schouders eronder'. Maar omdat we dat 'samen' zouden doen zou ik alle scholen in Nederland willen oproepen om hun studenten te betrekken bij het thema ouderbetrokkenheid, en hen te stimuleren om ook daadwerkelijk in gesprek te gaan.

Vrijdag 11 januari 2013:

Ouderbetrokkenheid op Curaçao

Door: Peter de Vries, CPS Onderwijs en advies

Niet alleen in Nederland maar ook op Curaçao is ouderbetrokkenheid inmiddels een belangrijk thema. Door een goede samenwerking tussen school en ouders ontwikkelen kinderen zich immers beter, dat is nu wel voldoende aangetoond. Maar is ouderbetrokkenheid op Curaçao anders dan in Nederland? Willen ouders wel samenwerken met de school en is de cultuur op Curaçao niet heel anders? Omdat ik veel werk baseer op de gedachten van de Amerikaanse PTA (Parent Teacher Association) wist ik in elk geval dat mijn ideeën niet *were/dvreemd* waren. En Curaçao en veel mensen van het eiland kende ik al van eerder familiebezoek... maar welke bijdrage ik kon leveren aan scholen op Curaçao was voor mij ook wel spannend.

Op de eerste dag een startlezing voor vertegenwoordigers van veel scholen, het ministerie, ouderorganisaties en begeleidingsorganisaties. Al tijdens de eerste pauze werd ik erin bevestigd dat het thema ouderbetrokkenheid echt universeel is. Ook op Curaçao verloopt ouderbetrokkenheid vaak zonder gerichte visie met als gevolg dat ouders die steeds mondiger worden eerder op de stoep staan en soms de media zoeken. Ouders worden vooral geïnformeerd (eenrichtingsverkeer) zonder goed te weten of die informatie wel overkomt bij ouders. En ook op Curaçao is de opkomst op de thematische ouderavonden dikwijls niet hoger dan 10 à 15%.

Maar toen ik in de loop van de week trainers opleidde en een school als voorbeeld voor de trainer-in-opleiding trainde, was ik verrast door de enorme motivatie waarmee de deelnemers aan de slag wilden met ouderbetrokkenheid op Curaçao. En helemaal toen de ouders (en grootouders!) van de proefschoon op de ouderavond kwamen om hun ideeën te ventileren over het vormgeven van ouderbetrokkenheid was ik diep onder de indruk. Eén van de dingen die me net als tijdens bijeenkomsten met ouders in Nederland opviel, was dat ouders aangeven dat de school te vrijblijvend omgaat met ouders die niet komen opdagen. "Het is toch in het belang van onze kinderen?"

Ook mooi was de media die reageerde op het thema ouderbetrokkenheid. Binnen de kortste keren zat ik in een radiostudio en kreeg ik een interview van veertig minuten over het belang van ouderbetrokkenheid. De interviewer: "Het gaat dus om een onderwijsvernieuwing die vooral bestaat uit het veranderen van de mindset van leraren ten aanzien van samenwerken met ouders, een onderwijsvernieuwing die dus weinig geld kost en enorm belangrijk is voor leerlingen." Daarna een interview met het Antilliaans Dagblad en een televisie-interview: ouders op Curaçao krijgen de komende tijd alle aandacht op school, dat is het streven op het mooie eiland Curaçao!

Donderdag 27 december 2012:

Ouderbetrokkenheid

Door: Ite Wolters, ambulante begeleider

Op een druilerige, natte vrijdagavond rijd ik op mijn 'opoefiets' naar het huis van één van mijn leerlingen om een huisbezoek af te leggen. Als pas beginnende en gedreven onderwijzer heb ik mij voorgenomen om alle dertig gezinnen uit mijn klas te bezoeken. Bij het huis gekomen wordt de deur op een kier opengedaan en zie ik een vrouw met krulspelden in het haar die, als ze mij op de stoep ziet staan, gillend naar achteren loopt. De man des huizes verschijnt aan de deur en hij heet mij hartelijk welkom. We lopen door de achterkamer waar vier meisjes giechelend bij elkaar zitten. Het meisje uit mijn klas is al op bed zo te zien en ook moeder krulspeld is in geen velden of wegen te bekennen. De vader leidt mij naar een apart gedeelte van de woonkamer dat afgesloten wordt door twee schuifdeuren. Daar zit ik een tijd alleen met hem te praten terwijl achter de deuren onderdrukt gemompel en gelach klinkt. Na twee zeer sterke koppen koffie en een heerlijke plak cake rijd ik weer naar huis, waar mijn vrouw mopperend vraagt waar ik zo lang bleef. Dat was mijn eerste huisbezoek. Velen volgden. Ik heb het steeds als een voorrecht beschouwd om in de huizen te mogen komen van de kinderen uit mijn klas. Voor mij was dat het toppunt van ouderbetrokkenheid. Ik nam er ook alle tijd voor.

Ouderbetrokkenheid heeft alles te maken met relatie en communicatie. Toen ik nog op een school voor speciaal onderwijs werkte kon ik niet zonder goed contact met ouders. Zij waren de deskundigen die mij wegwijz maakten in het voor mij onbekend terrein van gedragsproblemen en leerbeperkingen.

Soms beschouwde ik ouders als lastig. Ik vergeet nooit meer dat een wanhopige moeder, toen ze het slechte handschrift van haar dochter zag, mij op de man af vroeg wat ik er nu precies aan ging doen. Ik zat even met de mond vol tanden en zei toen schaapachtig: 'Veel oefenen'. Een antwoord waar nu ouders terecht geen genoeg meer mee nemen. De moderne ouder is geëmancipeerd. Ze vragen naar onderwijsperspectieven en leerrendementen. Ze lezen CITO uitslagen alsof het beursnoteringen zijn. Ze wisselen bij het schoolhek cijfers uit alsof het om getallen in de giroloterij gaat. Heeft jouw kind toevallig een laag nummer getrokken dan heb je pech. Maar dan ga je dat aanvechten natuurlijk omdat het kind op dat moment niet lekker in zijn vel zat.

Ouderbetrokkenheid is goed en je moet ook met je tijd meegaan. Betrokken ouders zorgen voor beter onderwijs. Dat is de les die ik in al die dertig onderwijsjaren geleerd heb. Er wordt tegenwoordig best veel met de ouders gecommuniceerd via ouderavonden, tien minutengesprekken en rapportbesprekingen.

Maar soms, heel soms, verlang ik weer naar die druilerige vrijdagavond, toen geluk nog heel gewoon was en ik met die vader achter gesloten serredeuren het functioneren van zijn dochter besprak.

Donderdag 20 december 2012:

Bite your tongue

Door: Caroline Vink, Nederlands Jeugdinstituut

De samenwerking tussen school en ouders in de woonplaats van de Kerstman. Er ligt nogal een wereld van verschil tussen ouders informeren over hoe het gaat met hun kind op school en echte betrokkenheid van ouders bij de school, volgens Heikki Ervast, directeur van een scholengemeenschap in Rovaniemi in Finland. Rovaniemi is de woonplaats van de Kerstman, volgens de Finnen. Kinderen gaan als ze 7 zijn naar school, daarvoor zijn ze vanaf 1 jaar fulltime op de kinderopvang.

In Finland is in het nationale curriculum voor het basisonderwijs vastgelegd dat scholen moeten samenwerken met ouders. De school moet samenwerken met ouders zodat de ouders hun kinderen optimaal kunnen ondersteunen in hun leerproces. Het is een samengaan van ondersteuning (wat de school geeft aan ouders) en samenwerking (wat de school van ouders terugkrijgt). De activiteiten die de school onderneemt, verschillen niet zoveel van wat op een Nederlandse school wordt aangeboden; oudergesprekken, oudervertegenwoordiging in de schoolraden, communicatie via nieuwsbrieven en email en zorg-adviesteams. Het verschil zit in de visie van elke school waarin de samenwerking met ouders een gegeven is. Er is een structurele inbedding van dit partnerschap en is ook onderdeel van de opleiding van de leerkrachten. Het uitgangspunt is het respecteren van elkaars expertise, de leerkracht ziet de cognitieve ontwikkeling van het kind en zijn werkhouding en de ouder kent zijn kind het best in de niet-schoolse context.

Samen kom je dus het verst. Om dit te kunnen realiseren zijn de leerkrachten getraind in dialooggestuurd werken. De scholen zijn een geïntegreerd onderdeel van het jeugdbeleid in Finland. Een goede samenwerking met ouders is voor het hele jeugdbeleid van belang. In Rovaniemi werken alle professionals die met kinderen en gezinnen werken volgens de early open cooperation. Dit is meer dan een methode voor dialooggestuurd werken. Het is een professionele werkhouding waardoor professionals handelen als zij zich zorgen maken over een kind. Deze zorgen worden bekeken vanuit verschillende oogpunten: die van het kind, de ouders, de professionals en eventuele andere betrokkenen. In Rovaniemi werken 28 professionals als dialoogonderhouders als deel van hun gewone werk. Daarnaast is er een fulltime netwerk coördinator die betaald wordt door de gemeente. De regionale politiek in Lapland vindt dat alle professionals in de school en zorg moeten werken volgens deze 'early open coordination' methode en ondersteunt dit met beleid. Een leerkracht kan zelf of samen met een social worker een kind en zijn ouder uitnodigen voor een gesprek om deze zorg te bespreken volgens de dialooggestuurde methode. Er wordt alleen over een kind gesproken als de ouders en soms ook het kind – afhankelijk van de leeftijd – daarbij aanwezig zijn. Dan begint de dialoog. En dat betekent dat de professional soms – volgens Heikki Ervast – op zijn tong moet bijten om niet meteen allerlei oplossingen aan te dragen, maar uit te gaan van de oplossingen die gezamenlijk worden bedacht. Hierdoor voelt iedereen zich erkent, zorgen worden serieus genomen en voor de oplossingen die in partnerschap zijn bedacht is draagvlak.

Donderdag 6 december 2012:

Met zo'n zak geld kan ik ouders ook meer betrekken bij school

Door: Cees de Wit en Maartje Reitsma (KPC Groep)

Onlangs was één van ons op een conferentie over ouderbetrokkenheid. Niet zo vreemd in deze tijd, zul je denken. Toch zat er een raar luchtje aan. Een schooldirecteur vertelt enthousiast over hoe zijn school de ouders betrekt bij het onderwijs en hoe de ouders de weg naar school steeds beter weten te vinden. De directeur krijgt de hele zaal mee in zijn enthousiasme, totdat iemand opstaat en zegt: 'Wat hebben wij daaraan? Wij hebben niet zo'n populatie in huis! En bovendien krijgen wij geen subsidie voor schooloudercontactpersonen'.

Op een andere bijeenkomst vertelt een directeur in een workshop over de inzet van mentoren. Haar school zet de mentoren in als spil in het contact tussen leerlingen, ouders en school. En ze ziet dat door de investeringen die zij als school doen in het mentoraat, de contacten met ouders steeds makkelijker en positiever verlopen. Een andere deelnemer vraagt naar de achtergrond van de school: het blijkt een VMBO-locatie te zijn met LWOO-leerlingen. Zijn reactie: 'Nou dan is het niet voor ons weggelegd, want wij hebben geen extra gelden'.

Het zijn zomaar twee voorbeelden die laten zien hoe makkelijk wij soms anderen wegzetten vanuit een Calimero-positie. 'Zij zijn groot en ik ben klein.' 'Als wij dat zouden hebben, dan zouden wij dat ook kunnen...'. 'Wij zouden dat ook wel willen, maar....'. Vaak zijn mensen (en ook scholen) eerst op zoek naar allerlei voorwaarden, voordat ze aan veranderingsprocessen willen beginnen. En we zeggen wel dat we willen leren van elkaar, maar is dat ook echt zo?

In bovenstaande voorbeelden hadden beide directeuren een mooi verhaal. Ze waren allebei tot de conclusie gekomen dat hun manier van werken een prima manier is om ouders en school dichter bij elkaar te brengen.

Kwam dat door de financiering of door de vorm, dus door de inzet op mentoren of schooloudercontactpersonen?

Oppervlakkig bezien lijken de vorm en de financiering de meest belangrijke redenen te zijn voor succes. 'Geef ons een zak met geld en we stellen (extra) mensen aan en dan komt het goed....'

Maar zo simpel ligt het niet. Als je alleen naar de buitenkant kijkt, kan wat voor de één goed werkt, voor de ander wel eens heel anders uitpakken. Het gaat niet om de vorm en het geld, maar vaak om minder zichtbare factoren die daaronder zitten. Kritische succesfactoren noemen we dat. Factoren die er echt toe doen.

Wie die factoren op het spoor wil komen, moet met een *open mind* naar praktijken van anderen (leren) kijken. Dan is er ook geen plek voor het *not invented here syndrome*. Het vraagt om gezonde nieuwsgierigheid en doorvragen waarom ze de dingen doen die ze doen en hoe het komt dat het een succes is. Vaak gaat het dan over inspirerend leiderschap, werken vanuit een visie, consistent beleid voeren, een benadering van ouders als gelijkwaardige partners, prioriteit geven aan het thema, voorbeeldgedrag laten

zien, constant blijven werken aan het onderwerp, álle ouders willen betrekken, ouders vragen om zich in het belang van een bloeiende schoolgemeenschap mee in te zetten om nog meer ouders te bereiken, de leerlingen erbij betrekken (uiteindelijk gaat het om hen!), informele ontmoetingen creëren, en dat soort zaken.

KPC Groep en CPS brengen de komende periode in opdracht van OCW diverse scholen in beeld, van PO tot MBO. Scholen die vaak met vallen en opstaan bezig (geweest) zijn om hun praktijk te optimaliseren. Deze verschijnen wekelijks, te beginnen op 10 december 2012 (Partnerschap: Ouders – school). Die kunnen een mooie leerbron zijn voor andere scholen om de relatie tussen school en ouders te versterken. Kijk er eens naar. Als inspiratiebron, als spiegel, als bron van nieuwe kennis en inzichten, of als etalage voor nieuwe middelen en werkwijzen. Zelfs over de eigen sector heen valt van andere scholen te leren. Niet om copy-paste toe te passen, maar als aanleiding om na te denken wat dit zou kunnen betekenen voor je eigen school of de school van je kinderen. Om na te denken over aan welke kritische factoren voldaan moet worden om school-ouderbetrokkenheid ook in jouw situatie tot een succes te laten worden.

Woensdag 5 december 2012:

Lichtjes in de ogen van mijn kinderen

Door: Bas Westerweel

Waar is de inlogcode voor de oudersite van de middelbare van mijn brugklaszoen? En waar heb ik toch die brief gelaten van de academie van 18 jaar oud? Ouderschap begint met orde. En orde staat aan het eind van mijn prioriteitenlijst. Geen orde, wel kinderen in een bruisende schoolomgeving. Lekker vader. Oh ja en nog gescheiden ook. Twee keer. Schoolinfo gaat via mail en in overleg met exen. Wat mij rest is vertrouwen in mijn kinderen en de keuze voor school en opleiding. Even is het stil. Vertrouwen? Ik? In een wereld die door economische wervelwinden wordt geteisterd en waar zekerheid niet meer vanzelfsprekend is?

Ja. Ik vertrouw op de lichtjes in de ogen van mijn kinderen. Ik vertrouw en leer van hun nieuwe blik op hun werkelijkheid. Ik vertrouw op de weg die voor hen ligt in het onderwijs. Ik vertrouw de school die me informeert en die mijn vragen en die van mijn kinderen weet te beantwoorden. Zodra er hiaten zijn in dat proces vertrouw ik mezelf omdat ik dan op pad ga om het vertrouwen te herstellen. Een mooie zoektocht van leerkracht ouder en kind naar hetzelfde; vertrouwen. En dat is naar mijn weten slechts haalbaar als men vrij is zich te mogen ontwikkelen tot wie men bedoeld is. Ouder Leerkracht Kind. Samenwerken in vrijheid. En die staat wel bovenaan mijn lijstje.

Dinsdag 2 oktober 2012:

Ouderbetrokkenheid

Door: Manon Hofstede CSG, Augustinus College Groningen

Natuurlijk is mijn school op de goede weg als het gaat om ouderbetrokkenheid, denk hierbij aan het ouderportaal. Via internet kunnen ouders en verzorgers toegang krijgen tot het ouderportaal, om op de hoogte te blijven van de behaalde resultaten, cijfers en gemiste lessen.

Daarnaast hebben we een klankbordgroep voor ouders en thema ouderavonden waar ouders extra informatie krijgen over bijvoorbeeld; examens, keuzemogelijkheden op het mbo, opvoedvraagstukken en onderwerpen die in de media spelen.

Persoonlijk vind ik dit een heel goed initiatief, met echter één groot nadeel; Ouders / verzorgers moeten zich hier zelf voor aanmelden. En zoals we allemaal weten willen de ouders graag weten hoe hun kind er voor staat, maar is men moeilijk te mobiliseren als het niet specifiek over hun eigen kind gaat. We zitten immers in een individualistische maatschappij waar alleen een diploma telt.

Ouders willen dus wel graag weten hoe het gaat met hun kind. Vroeger gaven we deze informatie in een 10 minuten gesprek. De mentor praat, de ouders luisteren aandachtig, en het kind zakt steeds verder onderuit op de stoel. Die voelt de bui al weer hangen als hij straks weer thuis is.

Deze situatie proberen wij te vermijden door de kinderen een portfolio te laten bijhouden en doordat het kind zelf een presentatie geeft over zijn/haar resultaten. Bij deze periodieke presentatie staat de leerling echt centraal. De eerste 20 minuten presenteert de leerling zelf hoe het afgelopen periode is gegaan op school aan de hand van zijn portfolio. Hierbij komt eigenlijk alles aan bod; leerdoelen, cijfers, motivatie, positieve en negatieve ervaringen.

Ouders en leerling moeten hier in het begin best aan wennen. De leerling maakt een set-up van de presentatie aan de hand van bepaalde onderwerpen en moet daarna (binnen een bepaalde format / huisstijl) de presentatie zelf vormgeven. Dit valt niet altijd even goed in de smaak bij de ouders. Het komt regelmatig voor dat ouders een negatieve opmerking maken over de muziekkeuze, plaatjes of achtergrondkleuren. Maar, als we die fase hebben gehad zie je dat ouders gerichte vragen stellen aan hun kind. Ook vraagstukken die zich buitenschool afspelen. Het komt regelmatig voor dat ik als mentor maar 10 van de 45 minuten aan het woord ben. De resterende tijd wordt gevuld met een "gesprek" tussen ouder en kind. Om dit te bereiken moet je als mentor een goede band hebben met zowel leerling als ouders. Als mentor probeer ik zowel positieve als negatieve ervaringen te delen als met ouders, gewoon eerlijk zijn dus. Een enkele leerling ervaart dit als niet prettig, maar de meeste leerlingen geven aan het leuk te vinden als je ook naar huis belt als iets een keer goed gaat. Als een leerling zichzelf overtroffen heeft bij een moeilijk vak, bel ik vaak even naar huis om dit te melden en gelijk te vragen of er nog bijzonderheden zijn. Daarnaast probeer ik ouders zoveel mogelijk te betrekken bij het maken van bijvoorbeeld boekverslagen, het zoeken van stages, het oefenen van examens en het evt. laten rijden voor buitenschoolse activiteiten.

Er zijn ook activiteiten waarbij je de hulp nodig hebt van ouders van kinderen waar je geen mentor van bent. Een voetbaltoernooi tussen verschillende scholen is daar een mooi voorbeeld van.

Of de 4-mijl van Groningen, een prachtig evenement voor zowel het kind als de ouders. Je kan niet zonder de hulp van ouders op zo'n moment.

Het is mooi om te zien hoe blij ouders worden van het feit dat jij je zondag opoffert om met hun kind de vier mijl te lopen. Of om te zien dat ouders vrij nemen om leerlingen te vervoeren van Groningen naar Hoogezand, om ze daar tijdens het eerste CSG voetbaltoernooi te supporteren.

Natuurlijk zijn er nog heel veel andere manieren om ouders meer in de school te betrekken. Dingen die me hierbij meteen te binnen schieten zijn; het organiseren van een kunst avond waarbij leerlingen hun kunstprojecten presenteren; voorlichtingsavonden die leerlingen zelf vullen en meer actieve ouderavonden waarbij de ouders aan het werk gezet worden door leerlingen.

Woensdag 26 september 2012:

Ouders en school met elkaar in gesprek over partnerschap in Den Haag

Door: Het programmateam van het ministerie van OCW

‘De dialoog tussen ouders en school breng je op gang op school. Op iedere school is de situatie anders. Ga met elkaar in gesprek over wederzijdse verwachtingen. Het is goed dat jullie voor deze vorm hebben gekozen. Wij proeven hier vanmiddag een sfeer van betrokkenheid.’ aldus het team van Ouders en school samen.

Het programmateam van het ministerie van OCW kwam op uitnodiging van het HCO naar een goed bezochte bijeenkomst ‘Dialoog in betrokkenheid’ op maandag 24 september jl. Ook de Haagse wethouder van Onderwijs en Dienstverlening Ingrid van Engelshoven was aanwezig. Ouders en medewerkers van 9 Haagse scholen deden verslag van ouderbijeenkomsten over verschillende thema’s, presenteerden hun voornemens, deelden kennis en gingen met elkaar in gesprek.

‘Niemand twijfelt er nog aan dat ouders in Den Haag betrokken zijn bij het onderwijs aan hun kind, de vraag is: hoe geven we het vorm? Hierover gaan we vanmiddag met elkaar in gesprek.’ Met deze woorden heette Jacqueline Jurna, directeur van het HCO, zo’n 80 ouders, leerkrachten en andere onderwijsprofessionals welkom.

Demissionair minister van Bijsterveldt kon zelf niet aanwezig zijn bij de bijeenkomst, maar liet via een videoboodschap weten de Haagse initiatieven op het gebied van ouderbetrokkenheid van harte te ondersteunen. Ze maakte Den Haag een compliment voor de wijze waarop gemeente, scholen en andere partners samenwerken aan het versterken van de ouderbetrokkenheid.

‘Ik deel dit compliment van de minister graag met u allen: leerkrachten en ouders in Den Haag, want als het in de stad niet wordt opgepakt, sta ik met lege handen.’, aldus Wethouder Ingrid van Engelshoven. Zij benoemde de verschillende vormen van betrokkenheid die in de loop van de tijd aandacht krijgen: van het meedoen aan activiteiten op school, naar het vorm geven aan medezeggenschap en inspraak, tot de betrokkenheid thuis, bijvoorbeeld bij het begeleiden van huiswerk maken. De wethouder bevestigde dat ouderbetrokkenheid prioriteit heeft in Den Haag en dat de gemeente scholen en partners zal blijven ondersteunen. Daarbij benadrukte ze duurzame verankering als voorwaarde voor succes.

Onder leiding van middagvoorzitter Wouter Camps van het HCO werden ouders en schoolvertegenwoordigers per toerbeurt op het podium gevraagd om verslag te doen van de bijeenkomsten op hun school. Deze koffieochtenden of ouderavonden konden over verschillende thema’s gaan, afgestemd op de vraag en situatie van de school. Het ging om de volgende scholen: Comeniusschool, OBS De Leeuwikhoeve, OBS De Kleine Wereld, Oranjeschool, Al Qoeba Islamitische Basisschool, Duinoordschool, OBS Het Spectrum, De Horizon, P.C. Hooftschool.

Hieronder staat een korte impressie van de ideeën en tips die tijdens de bijeenkomst de revue passeerden.

Bij het thema 'overgang van groep 8 naar het voortgezet onderwijs':

- 'Zorg voor goede en tijdige informatievoorziening aan ouders.'
- 'Ouders leggen niet teveel druk op de CITO.'
- 'De school kan ouders ook adviseren over welk type school bij hun kind past, bijvoorbeeld door ook te kijken naar sociaal-emotionele aspecten.'

Bij het thema '10-minutengesprek':

- 'Zorg voor een goede voorbereiding: ouders en leerkrachten geven elkaar van te voren de onderwerpen door die ze willen bespreken.'
- 'Geef ook aandacht aan positieve dingen: als geen problemen zijn, laat ouders horen wat er goed gaat met hun kind.'
- 'Plan aan het begin van het jaar 10-minutengesprekken in plaats van een informatieavond, bijvoorbeeld door van te voren 3 vragen te stellen aan ouders over hun kind, dan start je het jaar ook heel anders.'

Bij het thema 'nieuwe vormen van ouderbetrokkenheid':

- 'Organiseer activiteiten die bijdragen aan de ontwikkeling van de ouders, bijvoorbeeld taalles.'
- 'Organiseer activiteiten speciaal voor vaders om hen te betrekken bij school.'
- 'Geef ouders les in het begeleiden van hun kind bij het maken van huiswerk.'

Bij het thema 'overgang van groep 2 naar groep 3':

- 'Heet ook in groep 3 ouders nog welkom in de klas, betrek ze bij de activiteiten, laat ze zien wat de kinderen doen en hebben gemaakt.'
- 'Laat de overstap voor kinderen geleidelijk verlopen, bijvoorbeeld door ook in het begin van groep 3 nog tijd te geven om te spelen.'

Ter afsluiting van de bijeenkomst sprak het team van Ouders en school samen het publiek toe. 'Dialog, actie en structurele verankering, dat zijn de kernwoorden bij het vormgeven van het partnerschap tussen ouders en school. Het lijkt erop dat hier in Den Haag aan deze voorwaarden wordt voldaan. De gemeente investeert, het HCO vormt sinds deze week een van de landelijke Expertisepunten Ouderbetrokkenheid en de leerkrachten, schoolleiders en ouders willen en gaan aan de slag.'

Woensdag 19 september 2012:

Opvoeden, opgroeien en gezondheid in Friesland

Door: Jaap Inberg, beleidsmedewerker bij gemeente Littenseradiel in Friesland

In Zuidwest Friesland voeren de gemeenten Gaasterlân-Sleat, Lemsterland, Littenseradiel en Súdwest-Fryslân gezamenlijk de regie over het CJG. Ook in Zuidwest Friesland is het CJG uiteraard *de* plek waar (aanstaande) ouders, kinderen en jongeren terecht kunnen met al hun vragen over opvoeden, opgroeien en gezondheid.

Aanstaande ouders en (ouders van) jonge kinderen weten het CJG al steeds beter te vinden, onder andere door het bezoek aan het consultatiebureau en doordat de CJG medewerkers aanwezig zijn op de peuterspeelzalen, kindercentra en de scholen. Daarnaast zijn er in de afgelopen periode op vijf plaatsen in Zuidwest Friesland Triple P lezingen over positief opvoeden georganiseerd. Deze zijn goed bezocht door ouders! Nu is het tijd voor de groep jongeren van 12 tot 23 jaar. Daarom hebben de vier gemeenten besloten om opvoedebatten te organiseren binnen het Voortgezet Onderwijs.

De bijeenkomsten worden georganiseerd in samenwerking met scholen voor voortgezet onderwijs en het ExpertisePunt Ouderbetrokkenheid van Cedin. De samenwerking met de scholen ligt voor de hand, omdat de doelgroep hier te vinden is. De bijeenkomsten vinden dan ook plaats op de scholen. Cedin is gespecialiseerd in educatieve dienstverlening en heeft ervaring met deze opvoedebatten, en kan het proces dus goed begeleiden. Het bijzondere is dat niet alleen de jongeren deelnemen aan de bijeenkomsten, maar ook hun ouders. Hierdoor besteden de scholen ook aandacht aan een stuk ouderbetrokkenheid. Kernpartners van het CJG zijn bij de bijeenkomst aanwezig om vragen te beantwoorden.

De gemeenten vinden het belangrijk dat het CJG bekend raakt bij alle ouders, jongeren en professionals. De kennis en kunde heeft het CJG in huis, nu is het tijd om zichtbaar te zijn zodat iedereen die een kleine of een grote vraag heeft over opvoeden, opgroeien en gezondheid het CJG weet te vinden. Deze opvoedebatten zijn een middel om dat doel te bereiken.

Zowel voor gemeenten als voor scholen zijn deze interactieve opvoedebatten relatief nieuw. Daarom hebben de gemeenten besloten om een budget beschikbaar te stellen voor ondersteuning aan de scholen. Dit maakt het voor scholen makkelijker om een opvoeddebat te organiseren. Hopelijk leidt dit er toe dat scholen in de toekomst zelf met medewerking van kernpartners van het CJG dergelijke bijeenkomsten organiseren. Voor november 2012 staat een bijeenkomst gepland op het AOC in Sneek. Gezien het enthousiasme bij de schoolmedewerkers en het interactieve programma van de avond, belooft het een geslaagde avond te worden!

Woensdag 8 augustus 2012:

Label en Keurmerk Ouderbetrokkenheid

Door: David Kranenburg (Actief Ouderschap), Frederik Smit (Radbout Universiteit), Hans Christiaanse (Cedin), Peter de Vries (CPS)

Om te laten zien dat scholen serieus werk maken van ouderbetrokkenheid zijn er inmiddels een label en een keurmerk in omloop. Er is een keurmerk ouderbetrokkenheid van Stichting LLO (Leraar Leerling Ouder) en een ISOP-label van het ITS van de Radboud-universiteit met de Stichting Actief Ouderschap. De doelstelling van beide initiatieven is het stimuleren van een gezond klimaat tussen leerlingen, ouders en leraren. Scholen kunnen het verschil maken als het gaat om ouderbetrokkenheid. Dat vraagt inspanning van alle partijen. Met het keurmerk LLO en het ISOP-label kan de school laten zien dat ouderbetrokkenheid hoog in het vaandel staat. Tussen het ISOP label en het LLO keurmerk zijn een aantal verschillen te onderscheiden.

Stichting LLO

Het keurmerk van Stichting LLO biedt ouders de garantie dat de school de samenwerking tussen school en ouders volgens vastgestelde standaarden op een hoog niveau heeft gerealiseerd. De school wordt daartoe regelmatig getoetst aan de 10 criteria die de Stichting LLO stelt om het keurmerk te mogen verkrijgen. Door de toetsing aan de 10 criteria kan het LLO keurmerk dus gezien worden als een garantie dat de school serieus werk heeft gemaakt van ouderbetrokkenheid. De 10 criteria zijn afgeleid van de zes standaarden van de Amerikaanse PTA (Parent Teacher Association). Deze standaarden zijn gebaseerd op het wetenschappelijk gefundeerde framework van Dr. Joyce Epstein. Voor meer informatie: www.stichtingllo.nl

ISOP

Het ISOP label (Innovatie, School, Ouders, Partnerschap) is een label waarmee scholen blijk geven dat zij op innovatieve wijze werk maken van partnerschap met ouders. Scholen met een ISOP label verrichten ontwikkelingswerk op het gebied van partnerschap, oudernetwerken, nieuwe communicatievormen met ouders en ouderbeleid. Dit doen zij omdat ze zich bewust zijn van het feit dat kinderen beter presteren en zich beter voelen als hun ouders betrokken zijn. De ISOP-scholen doen er dus alles aan om alle ouders betrokken te houden en delen de opgedane kennis hierover graag met andere scholen. Daarnaast werkt een ISOP school mee aan wetenschappelijk onderzoek rondom ouderbetrokkenheid. De school met het ISOP-label biedt de garantie dat de school werkt aan verbetering. Scholen sluiten zich graag aan als ISOP-school vanwege het netwerk en de link met het wetenschappelijk onderzoek. Voor meer informatie: www.isop-label.nl

Overlap

Er is enige overlap tussen het keurmerk en het label. Scholen met een ISOP-label werken in sommige gevallen naar het keurmerk van Stichting LLO toe. Ook zijn er scholen met het keurmerk LLO die zich graag aansluiten als ISOP-school om er zo van verzekerd te zijn dat zij zich blijvend verbeteren in het vormgeven van ouderbetrokkenheid.

Samenwerken

Ondergetekenden (initiatiefnemers ISOP-label en keurmerk ouderbetrokkenheid van Stichting LLO) onderstrepen het belang van een goede relatie tussen ouders en school en werken waar mogelijk samen om dit geluid in Nederland te laten horen.

Woensdag 1 augustus 2012:

Ouderbetrokkenheid, best belangrijk? Het gaat om jou en je kind sukkel!

Door: Een Kritische Ouder

Toen Bill Clinton met *'It's the economy, stupid!*' zijn verkiezingsboodschap neerzette, had ik het gevoel dat als iemand zijn punt al gemist had, het nu toch echt wel moet zijn doorgedrongen. Toen Marja van Bijsterveldt, onze minister van Onderwijs, het thema Ouderbetrokkenheid in 2011 weer wat steviger op de agenda zette, was dat anders. Zij kreeg nogal ongezouten kritiek en verontwaardiging over zich heen. Nu kan die minister dat best hebben, daar niet van, maar bij mij blijft dan de vraag hangen of we met zijn allen niet toch een punt gemist hebben? Het gebeurt mij wel vaker, bijvoorbeeld nog bij *'Europa, best belangrijk'*.

Meer ouderbetrokkenheid op school? Ik moet zeggen dat ik me er niet gemakkelijk bij voelde. Ik wil helemaal niet dat 'lastige' ouders zich nog meer met de school van mijn kinderen gaan bemoeien, nog meer ouders hun 'problemen' op het bordje van de school neerleggen of een speciale behandeling voor hun 'prinsje of prinsesje' gaan opeisen. En ik zit al helemaal niet te wachten op iemand die zich gaat bemoeien met hoe wij onze kinderen opvoeden of hoe wij onze tijd over de zorg voor onze kinderen en ons werk verdelen. Worden we daar beter van? Ik geloof er helemaal niks van! Laat de meesters en juffen hun energie steken in waarvoor ze zijn opgeleid, namelijk het geven van goed onderwijs.

Maar gaat het hier wel om? Is dit wel het punt waar het bij ouderbetrokkenheid echt om gaat?

Hierover had ik onlangs een pittig gesprek met een jonge ambtenaar die zich met hart en ziel voor ouderbetrokkenheid inzet, zonder dat ze zelf ook maar enige ervaren heeft met wat 'ouder zijn' betekent. 'Het moet niet gekker worden!', dacht ik bij mezelf en ging er eens even goed voor zitten.

'Er zijn ook kinderen die van de regen in de drup komen als hun ouders zich meer met school gaan bemoeien', was mijn openingsstelling. 'Ouders die crimineel gedrag vertonen, domweg niet de bagage hebben om hun kind verder te helpen, veel te veel van hun kind verwachten of zichzelf in de weg zitten omdat ze in scheiding liggen, verslaafd zijn, onder de werkstress zitten, danwel geld- of andere problemen hebben. Het is goed dat de school zich dan extra inzet, maar ga die ouders niet ook nog eens vragen om zich er harder tegen aan te bemoeien. Dat is teveel. Daar heeft niemand wat aan.'

Haar reactie was een verbluffend. 'Als je er zo over denkt', begon ze, 'dan moet je daar eens wat over schrijven en dan zorg ik dat het gepubliceerd wordt. Als je tenminste belooft dat je er eerst wat meer over leest.' Nu ken ik haar als een talentvolle, zeer kritische ambtenaar die niet zomaar iets zegt. Dit was menens, 'voor het eggie' zouden mijn kinderen zeggen. Deze uitnodiging moest ik accepteren.

Goed. Ik heb dus een punt gemist. Ouderbetrokkenheid gaat niet over ouders die zich met de school bemoeien of omgekeerd. Ouderbetrokkenheid is de erkenning dat jij en je kind thuis bepalen hoe goed het op school gaat. Dat is wetenschappelijk aangetoond. En als je bedenkt dat elke leraar jouw kind hoogstens één jaar zo'n 25 uur per week onder zijn

hoede heeft, en de basisschool niet langer dan een jaar of acht, dan is het niet zo raar dat zij jou als ouder ook wat willen meegeven over hoe jij en je kind het leren volgens de laatste inzichten leuk kunt houden? Daar heb je altijd wat aan, ook als je kind naar de middelbare school gaat en daarna verder wil leren.

En ik heb het punt goed gemist. De school van mijn kinderen doet er veel aan, zonder het er echt over te hebben. Zo krijgt mijn zoon in groep drie van de Triangel in de Haagse Schilderswijk om de paar weken de zogenaamde *Overstaptas* mee. In die *Overstaptas* zit een huiswerkboekje, een voorleesboek, een leesboekje, een CD én een instructieblad voor ouders. Dat laatste leek mij niet meer dan logisch, want aan het begin van groep drie kon mijn zoon zelf nog geen instructies lezen. We hebben er veel plezier mee, aan tafel samen werkjes maken en de vreugde vieren van wat weer goed is gedaan. En het voelt goed, want ik ken ook de verhalen van ouders die te moeilijke boeken van de bieb halen of boos worden als de ouderwetse uitleg van de staartdeling niet begrepen wordt. Dit is het punt waar het bij ouderbetrokkenheid om draait. Hier zit het zelfs in de lesmethode ingebakken. En als je niet kunt voorlezen of daar de tijd of de rust niet voor hebt, dan zet je gewoon dat CD'tje op. Toch even samen op de bank een half uurtje verhaaltjes luisterend lekker ouderbetrokken zitten wezen...

Maar wacht nou even, nu we dit punt toch te pakken hebben.....

Het gaat dus om *ouder-inclusief onderwijs*. Daar ben ik heel erg voor! En die vorm van ouderbetrokkenheid neemt wel snel af naarmate je kinderen ouder worden. Mijn dochter zit in groep zes en daar is die ouderbetrokkenheid al een stuk minder. Ze krijgt nog steeds huiswerk mee, ik kom ook nog wel eens in de klas, op internet zijn veel foto's en informatie van de school terug te vinden en onze school twittert zelfs. Toch is het nu een stuk moeilijker geworden om ervoor te zorgen dat dochterlief – en dat is ze echt – haar toetsen leert en haar sommen op tijd af heeft. Als ik mijn collega's met oudere kinderen op het middelbaar onderwijs mag geloven, dan mogen we onze borst nog nat maken. We ain't see nothing yet! Zal ik de school maar eens vragen of ze voor de bovenbouw ook zulke – noem het ouder-inclusieve – lesmethoden kunnen aanschaffen? Want qua ouderbetrokkenheid blij ik als ouder dus toch wel nog het nodige te leren.....